

Historická podoba práva na válku z pohledu vybraných středověkých a raně novověkých filozofů

Abstrakt

Práce pojednává o koncepci spravedlivé války se zaměřením na právo na zahájení války (*ius ad bellum*) ve středověké a raně novověké Evropě, přičemž srovnává pojetí vyobrazené ve filozofických dílech s právními dobovými dokumenty a s prameny poznání práva. Koncepce spravedlivé války je významným právním a filozofickým institutem, který stál v základech vzniku současného pojetí válečného práva a přispěl významným způsobem k vývoji mezinárodního práva veřejného.

Práce poskytuje detailní analýzu a interpretaci relevantních pasáží děl Tomáše Akvinského a Huga Grotia, které se vztahují k institutu práva na válku. Zde jsou také vyzdvíženy charakteristické prvky jednotlivých koncepcí, zejména za pomoci určení kritérií pro posuzování spravedlivého zahájení války. Důraz je kladem také na jednotlivá pojetí panovnické moci a začlenění pasáží do širšího kontextu děl obou autorů. Další část práce, která se zabývá posouzením dobových právních pramenů a pramenů poznání práva, vychází z analýzy a interpretace šesti kronik pokrývajících období od 6. do 15. století, dále 50 mezinárodních smluv či jiných listin z 13. až 15. století a 6 válečných manifestů z doby 15. až 17. století. U právních a historických pramenů jsou sledovány zejména typické prvky a vzorce, které byly charakterizující pro daný pramen s ohledem na právo na válku, a také nástroje, které jednotlivý pramen poskytoval k regulaci válečného práva.

V práci je kladen důraz na posouzení jednotlivých koncepcí skrze pět kritérií, která se v diskurzu o právu na zahájení války vyskytovala v různých variacích již od Augustina z Hippa. Těmi jsou spravedlivá příčina, správný úmysl, legitimní autorita, nezbytnost a proporcionalita. Pozornost je zaměřena také na proměny práva v návaznosti na problematiku sociální stratifikace a na vlivy, které přinesla náboženská reformace 16. století. Z hlediska systematického se práce dělí na šest částí, z nichž první uvádí kontext pro vývoj konceptu práva na válku a vysvětluje některé příbuzné instituty (např. koncepci svaté války). Další dvě části se zabývají filozofickými zdroji a následující tři části právními či právněhistorickými prameny.

Klíčová slova: spravedlivá válka – právo na válku – spravedlivá příčina války